

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Notae Ad Nonnullas Constitutiones Antiquorum Regvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

NOTÆ

AD NONNVLAS CONSTITVTIONES

ANTIQRVVM REGVM.

CVM NOSTR. OPTIM.] De his nonnulla ad Marculf. lib. 1. cap. 25. adnotavimus. Olympiodorus apud Photium, *Ἡρόδωτος ἢ Ἰσπανοῦς ἢ Ἰταλῶν ἢ Ἰταλῶν, ἢ Ἰταλῶν* *ἢ Ἰταλῶν* *ἢ Ἰταλῶν*.

c. 1. **ATTINIACO**] Locus est durante secunda Regum nostrorum dynastia percelebris. Palatium quippe fuit in quo plerique conventus habiti. Vita Ludovici Pij: *Dominus Rex convenit generalem curiam in loco cui vocabulum est Attiniacus &c.* Ibidem indicium placitum à Lothario apud Nithardum lib. 1. Rodulfus quoque Rex Francie (inquit Frodoardus ad an. DCCCXXIV.) placitum tenuit apud Attiniacum; ac tandem cum Carolo Rege fœdere Remis inito, Attiniacum reddidit an. DCCCXXXIX. Vicus est in ultimis Rhemorum finibus cis Mosam situs, qui antiquum nomen hodie retinet *Attigny*. Heic verò omnia quotquot vidi exemplaria, Reg. Oifel. 7. 2. non *Attiniaco*, sed *Antonaco* habent, quod etiam editio Tillij nominatim exhibet. Est autem *Antonacum* oppidum ad Rheni fluentia Romanis notissimum; cujus meminit Itinerarium *Ethici*, quod vulgò Antonino adscribitur. Notitia imperij occidentalis sub dispositione ducis Moguntiacensis Præfectum militum Acintensium Antonam locat. Quod etiam Alemannis à Iuliano creptum, manitionibus deinde instructum, & membris reparatis ornatum fuisse narrat Ammianus Marcellin. lib. 18. Regum tandem Francorum palatium fuit, & sedes eorum qui Væstria austrasie seu Francie orientali imperarent. Fortunatus lib. 10. carm. 12.

*Antonacensis castelli promptus ad arces
Inde propè accedens, sarcina pergo ratis.
Mox: Denique dum præsunt Reges in sedibus aula,
Ac mensis officio prædantia festa colunt,
Retibus inspicitur quo salmo fasces levatur,
Et numerat pisces, cum sit in arce sedens,
& cetera quæ sequuntur. Quibus verbis eleganter publici conventus solemnibus diebus à Regibus nostris haberi soliti describuntur. Calendis Martij ut plurimum primæ familiæ Reges conveniebant. Festis postea diebus Natalis Domini, Pasche, Pentecostes celebrari placita moris erat. Quæ occasione lubet heic ascribere Roberti R. diploma B. Dionysij monachis concessum. *In nomine sanctæ & individua Trinitatis. Robertus divina ordinante clemencia Rex Francorum semper Augustus &c.* Curtem itaque nostram cum in ipso castello haberemus, ut nos ab inquietudine ipsius Ecclesie & fratrum ibi Domino famulantium longè faceremus, Deo & glorioso protectori nostro S. Dionysio ex consensu Archiepiscoporum & Episcoporum quorum nomina subterfirmavi-*

*mus, & optimatum Francorum, placuit serenitati nostræ ab hodie & deinceps remittere ut solemnem curiam, hoc est, in natale Domini, in theophania, in Pascha & in Pentecoste, neque nos neque successores nostri in ipso castello ulterius ullo modo præsumamus celebrare. Data VIII. Kl. Februar. Indiil. xi. anno 1. regnante Roberto Rege glorioso. Vnde & judiciarij conventus (Parlamenta vocabant) quater in anno, in natali Domini, in purificatione, Pascha & Pentecoste, haberi soliti. Sed ut ad Antonacum revertamur, castellum est ad Rhenum non longè à Confluentibus, Coloniae pariet, *Andernach* vulgò vocant; quæ vox cum non longè ab *Antonaco* abset, proximior est *Amernaco*. Sic enim illud ipsum castrum, de quo sermo est, annales Fuldenses vocant sub an. DCCCXXVI. *Hilovicus* (Germanie Rex) quâdam nocte se subtraxit de castro, & Rheno summe transitu, in castello *Aternaco* cum suis confedit.*

AVIATICAS RES] Alode, supra tit. LXII.

3. **PER PRÆDICAT. EPISCOPOR.**] Sic synodus Aureliana. III. cap. x. *Illud etiam adiciendum esse credidimus, ut in Episcopi discussione consistat de his qui in civitate sua & territorio consistunt, & tali sicut ordine faciatis, utrum ignoranter ad illicita conjugia venerint, an per contumaciam quæ sunt interdicta presumpserint &c.*

EXCOMMUNICATVS FVERIT] Synodi Aureliana. III. anno 16. regni ejusdem Childeberti cap. x. *Non prius ad communionem recipiantur quam incesti adulterium separatione sanaverint. Synodi Turonica II. cap. XXI. Quandiu in tanto versatur scelere, à Christiano cœtu atque convivio & Ecclesia communiione privabitur. Itaque cum Charibertus Rex uxoris suæ forem connubio junxisset, à B. Germano Parisiensi Episcopo communionem privatus est cum uxore. Gregor. Turonens. lib. 4. cap. 26. Idem impune antè fecerat Chlotarius Rex. Idem Gregorius lib. 3. cap. 6. De anathemate vide Lindenbrog. pag. 1353. S. Ioh. Chrysoft. *ἅγιός τις πὸς τῶν ἀκαθάρτων ἁγίων ἢ ὑποκρίνων.* Ibid.*

DE PALAT. SIT EXTRAN.] Excommunicationis effectus ad temporalia.

4. **TRICENARIA LEX**] Theodosij junioris. Valentinianus Novell. lib. 1. tit. 8. *Humano generi profunda quiete prospexit, & tit. 12. ubi Anianus. Procopius de bello Vandralico lib. 1. pag. 94. ἔλατο ἢ ἔλεος Ποσειδῶτος, ἡδὲ τοῦ ἐξ ἐκείνου ἢ ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐξ ἐκείνου, ἢ ἔλεος τοῦ ἐξ ἐκείνου ἢ ἀπὸ τοῦ ἐξ ἐκείνου, ἢ ἔλεος τοῦ ἐξ ἐκείνου ἢ ἀπὸ τοῦ ἐξ ἐκείνου.*

νεαρω αλεις ανικελειαι & ες τω ανακτων ανδρω:
 νικω εγχεφο τον ο σβ Βαυθιαυ & εβρι, ες ες η τω
 Ρομαιον απητι διαδελτοι, ες τωλο εδ & τωανωττω
 τωαυ: εαπω ηεση εεερε. Edictum Theoderici R.
 cap. LXIX. *Tricennalis legis saluberrimum con-*
stitutum. Leg. VII gothor. lib. 10. tit. 2. l. 3. &
 l. 4. *Tricennalis ergo transcurso temporum cum*
jam sic constanter inoleverit in negotiis actionum
ut non jam quasi ex instructione humana, sed
veluti ex ipsa rerum processisse natura videatur.
 Constitutio Chlotarij MS. Vide synodum Aure-
 lian. III. cap. XII. ubi tricennaria tempora Ec-
 clesie quoque obtare scribitur. Id postea immu-
 tatum, & quadraginta annorum prescriptione
 contra eam opus est. Vide Cod. de triginta vel
 quadraginta ann. prescript.

7. BANNIVIMVS. Vide notas ad Marculf.
 lib. I. cap. 40. & Lindenbrog. pag. 1362.

AD AENEVM PROVOC.] Vide tit. 55.
 legis Salicæ.

INVOLAUERIT] Nostris voler. Optatus
 lib. 4. *De involato gremio.* Et infra: *Possessio*
Dei est turba fidelium, ex quo cotidie fur dia-
bolus capit aliquid involare. Iuvat sic recensere
 plurium vocum nostrarum origines, quas barba-
 ras aut novitias plerique existimant. Vet. Glossar.
involto, furor, involo. Hygenus fab. 201.

ICC. ICT. ACC. FLAGELL.] Vide in-
 fra ad tit. XIII. leg. Sal. Flagella porro aliud
 ab ictibus in l. 2. Cod. Th. de cursu publico. Vide
 Philonem contra Flaccum pag. 998.

DECRETIO CHLOTHARII] Hæc con-
 stitutio pars superioris esse videtur, pacti scilicet
 inter Childebertum & Clotharium initi, tum
 quod pactum illud, quod antecedit, sine con-
 gruenti & epilogo careat, tum quia pacis fœdus
 dicitur, neque tamen ulla pacis mentio, de qua
 in fine hujusce constitutionis agitur vers. 17. ut ex
 MS. supplevimus, & versic. 17. Itaque cum præ-
 cedenti conjungi debet.

CONLVDIO] Marcell. lib. 18. & 30. Sym-
 mach. lib. 1. ep. 5. lib. 3. ep. 20. & 50. lib. 4. ep.
 36. Majoriani Novella de episcopali judicio.
 Edictum Theoderici cap. 114. Decreto Childe-
 berti supra cap. 7. Leg. Bajuvar. tit. 8. cap. 6. l. 11.
 Cod. de juridict. Glossæ: *Conludium, causæ vocis.*
 Aliæ: *compactum, collusio.*

VESTIG. COMPROM. LATR.] Infra

vers. 16. *Si quis ad vestigium minandum.* Vide
 leg. Salic. tit. 39.

TRVSTIS ADQVIRAT.] Quid trustis heic? c. 1.
 AD PLEBIVM] i. e. *anenum, seu intum,* ut in MS.

ATRIO ECCLESIE] Vide Concil. Toler. c. 8.
 XII. c. 10. can. *Diffinitio.* 35. caus. 17. qu. 4. c. 11.

IVON. part. III. c. 121. Capitular. lib. 1. cap. 134.
 lib. 4. cap. 13. 28. lib. 5. cap. 155. 156. Vide titul.
 in utroque Cod. de his qui ad Ecclesias confugiunt.
 Sozomenum lib. 5. de Stilicone. Homiliam S. Chry-
 sostomi de sacerdotio pag. 549. Leo Mariscan. lib.
 3. cap. 26. *Atrium ante Ecclesiam, quod nos Ro-*
mana consuetudine paradisum dicimus. Vide notas
 Lindenbrogij ad Pauli Diaconi historiam Longo-
 bardorum.

QVIB. ATRIA CL. NON SINT] Con-
 cil. Toler. XIV. triginta passus tribuit. Vidi
 constitutionem Honorij MS. ubi quinquaginta
 passus tribuuntur.

ARPENNIS] Vide notas ad veteres formulas
 (sive Appendicem Marculfi) tit. 50. Agrimen-
 tes pag. 297. Pontanum Origin. lib. 6. pag. 579.
 Gregorius Turonens. lib. 11. cap. 6. *Vnum stadium*
habet aripennes quinque. Leg. Bajuvar. tit. 1.
 cap. 14. num. 2. ubi dicitur arpentum, leg. VII.
 gothor. lib. 8. tit. 4. l. 25. & lib. 4. tit. 1. l. 14.

CONTENTIO EXCVSATVR & C.] Ve-
 tus codex MS. ita habet. *Omnium rerum excu-*
satio reddatur futurum, aut si de pretium domino
reformetur. De fiscalibus, ut contra dominum cen-
suum pro tenore pacis habemus, ut in trustee
elelli Centenarij ponantur, pro quorum si aut tale
de atque sollicitudine pax pradilla seruetur, pretium do-
minio reformatur. Et quia propitius Domino inter nos ger-
manitatis caritas indisrupto vinculo custodiatur, elictorum
Centenarij inter communes provincias licentiam, centena-
habcant latrones persequi, vel vestigia assignata
minare, & in trustee qua defecerit, sicut dictum
est, causa remaneat, ita ut continuo capitale ei
qui perdidit reformare festinet, & latronem
perquirat: quem si in trustee perinvenit, me. Et qui
dictatem sibi vindicat & c. ut supra cap. 11. quod
& heic legi debet.

OMN. RER. EXC. REDD.] Videatur sy-
 nodus Autelian. I. c. 3. 4. & 5. Variar. formular.
 cap. 22. & Note.

Pag. 15. c. 4.
 Pag. 16. c. 6.
 Pag. 19.
 c. 1.
 c. 2.

Pag. 18.
 c. 8.
 Pag. 11.
 c. 11.
 Pag. 22.
 c. 11.
 Leg. On-
 vium rerum
 excusatio
 reddatur
 reformatur.
 fugitivus,
 pretium do-
 minio reformatur.
 elictorum
 centena-
 riorum
 per
 fidem
 sollicitudine
 dicitur
 6. te. Et qui
 7. defur-
 rant,
 8. festinans,
 9. perquisi-
 rant,
 10. perquisi-
 turus.

